

---

# Gemeenteraadsverkiezingen 2018

*Aanbevelingen voor een groene en duurzame agenda*

De voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 zijn weer in volle gang. Gemeenten hebben belangrijke taken op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu en natuur. Door de decentralisatie op deze beleidsterreinen is er veel ruimte voor lokaal maatwerk.

Voor de komende gemeenteraadsperiode zijn de kwaliteit van de leefomgeving, het veranderende klimaat, een overgang naar een duurzame energievoorziening en een gezonde natuur belangrijke onderwerpen. Gemeenten kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren door het maken van goed beleid en uitvoeren van concrete maatregelen op deze thema's.

Onze organisaties helpen gemeenten graag om deze rol goed te vervullen. Met deze notitie willen wij u een handreiking geven voor 10 concrete thema's, waarvan wij denken dat deze van belang zijn om ook in de toekomst prettig te kunnen blijven wonen, werken en recreëren in de dorpen en steden van Limburg. In deze notitie leggen we u dan ook een aantal concrete aanbevelingen voor om in overweging te nemen bij het opstellen van uw verkiezingsprogramma's voor de gemeenteraadsverkiezingen 2018.

Ook na de verkiezingen willen wij u graag blijven ondersteunen bij de uitvoering van uw ambities wat betreft ruimtelijke ordening, milieu en natuur. Wij zijn altijd bereid om desgevraagd mee te denken of te adviseren bij beleidsontwikkeling en uitvoering van concrete projecten.

Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg  
Vereniging Natuurmonumenten  
Stichting het Limburgs Landschap

Indien u na het lezen van deze notitie nog vragen heeft of meer informatie zou willen, kunt u contact opnemen met de Natuur en Milieufederatie Limburg, tel. 0475-386410 of e-mail [info@nmflimburg.nl](mailto:info@nmflimburg.nl)  
Wij staan u graag te woord.

---

## 1. Een goede ruimtelijke ordening

Een goede inrichting van het bebouwde en onbebouwde gebied draagt bij aan een vitale leefomgeving, minder milieudruk en het behoud van ons kostbare buitengebied. Door in een vroeg stadium de omgeving en belanghebbenden te betrekken bij de plan- en besluitvorming, kunnen betere plannen gemaakt worden met meer draagvlak, kunnen meekoppelkansen bekeken worden en kan protest aan de achterkant zoveel mogelijk worden voorkomen. Innovatieve ideeën als stadslandbouw en voedselbossen bieden nieuwe perspectieven voor de inrichting van bebouwd en onbebouwd gebied. Daarmee kan de aanleg van nieuw groen en de “ontstening” van de stad worden gestimuleerd.

### Concrete aanbevelingen:

- Faciliteer het instellen van klankbordgroepen bij grotere ingrepen, zodat burgers en belanghebbenden vroegtijdig kunnen worden betrokken en mee kunnen denken in de plan- en besluitvorming;
- Voorkom het onnodig uitbreiden van bebouwing (woningen, winkels, bedrijventerreinen) in het landelijk gebied;
- Maak werk van revitalisering en herstructurering van bestaande woonwijken en bedrijventerreinen voordat er nieuwe uitbreidingen worden gepland;
- Stimuleer de ontwikkeling van inbreidingslocaties en het ombouwen van leegstaande winkel- en kantoorgebouwen tot woningen;
- Saneer vrijgekomen locaties in het buitengebied;
- Breng de latente ruimte in vigerende bestemmingsplannen – waardoor niet gewenste ontwikkelingen toch doorgang kunnen vinden – in beeld en zoek, samen met de omgeving, naar een oplossing voor deze latente ruimte;
- Faciliteer innovatieve ideeën als stadslandbouw, voedselbossen, heemtuinen, parken.

## 2. Een aantrekkelijk landschap

Behoud en versterking van de aantrekkelijkheid van het Limburgse landschap draagt bij aan het creëren van een gunstig leef- en vestigingsklimaat en verhoogt de recreatieve mogelijkheden. Voor een aantrekkelijk landschap om in te wonen, te werken en te recreëren zijn natuur, landschap, water, rust en ruimte van essentieel belang. Bos- en natuurgebieden en agrarische cultuurlandschappen zijn van grote betekenis voor de sector vrijetijdseconomie vanwege de mogelijkheden van natuurbeleving en natuurgerichte recreatie. Een vitaal landschap met bijzondere natuurwaarden is dan ook een economische factor van belang.

Uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat een groene omgeving ook belangrijk is voor de gezondheid van mensen. Zo blijkt uit recent onderzoek van de Gezondheidsraad (“Gezond groen in en om de stad”, juni 2017) dat groen uitnodigt om te bewegen, wat weer gunstig is voor de volksgezondheid. De afgelopen decennia zijn de mogelijkheden hiervoor in en om de steden echter achtergebleven bij de vraag van een groeiende bevolking. Een bevolking die bovendien vergrijsst, en die daardoor meer tijd heeft om buiten te verpozen.

### Concrete aanbevelingen:

- Werk met anderen aan de uitbreiding van de mogelijkheden voor “groene recreatie” in de stedelijke omgeving. Daarbij wordt “groen” opgevat als natuur in brede zin, water inbegrepen.

---

Neem deze uitbreiding op in ruimtelijke visies en plannen voor een gezonde, duurzame en klimaatbestendige stad;

- Zorg voor goede en veilige recreatieve ontsluitingsroutes vanuit de stadswijken naar het buitengebied toe;
- Verken hoe de recreatieve mogelijkheden van de natuur versterkt kunnen worden en waarborg tevens dat de recreatieve druk geen negatieve effecten heeft op flora en fauna;
- Maak een goede inventarisatie van de huidige natuur- en landschapswaarden en bescherm deze waarden op een adequate manier in ruimtelijke plannen en visies;
- Bomen verfraaien dorpen en steden en zorgen voor schaduw en koelte. Zorg ervoor – in samenspraak met burgers en lokale natuur- en milieuorganisaties – dat de bijzondere boomgroepen, waardevolle solitaire bomen, bomenlanen e.d. worden vastgelegd en beschermd. Zet u in om het aantal bomen binnen uw gemeentegrens minimaal op peil te houden. Als er toch bomen moeten worden gekapt, zorg dan dat er ergens anders groen voor terug komt.

### **3. Een gezond leefmilieu**

Naast een aantrekkelijk landschap is een gezond leefmilieu ook van essentieel belang voor wonen, werken en recreëren in Limburg. De uitstoot van milieuvervuilende stoffen is nog steeds hoog en maatregelen blijven hard nodig om deze uitstoot te verminderen. Ook ervaren nog veel Limburgers geluids- en stankoverlast.

#### Concrete aanbevelingen:

- Stel milieunormen op die daadwerkelijk zorgen voor een gezond en aantrekkelijk leefklimaat en durf daarbij af te wijken van wettelijke normen;
- Stel u actief op naar burgers om het scheiden van afval te stimuleren. Dit zorgt voor minder afval in de verbrandingsoven, minder milieubelasting en hergebruik van grondstoffen;
- Faciliteer de burgers in asbestsanering, ook om illegale stort van asbest te voorkomen.

### **4. Grote biodiversiteit**

Limburg herbergt vele bijzondere plant- en diersoorten. Daarnaast is er in Limburg nog veel potentie voor een grotere biodiversiteit. Voor het behoud en versterking van een grote diversiteit aan plant- en diersoorten is een goed functionerend ecologisch netwerk van natuurgebieden van groot belang. Gemeentelijke natuur- en landschapselementen als houtwallen, bomenrijen, poelen, bermen, bosjes maken onderdeel uit van een dergelijk netwerk.

De grote betrokkenheid van Limburgers bij natuur en landschap vertaalt zich o.a. in een toenemend aantal initiatieven van burgers en bedrijven om natuur en landschap in en om hun woonplaats te behouden en te versterken. Dit is gunstig voor de biodiversiteit.

#### Concrete aanbevelingen:

- Bescherm natuurwaarden op een adequate manier in ruimtelijke plannen en visies. Een goede natuurcompensatieregeling en een gemeentelijk natuur- en landschapsfonds maken hier deel van uit;

- Zorg voor een goede borging van het ecologisch netwerk in gemeentelijke structuurvisies en bestemmingsplannen;
- Draag bij ruimtelijke besluiten zorg voor de bescherming en verdere ontwikkeling van een aaneengesloten ecologisch netwerk binnen de gemeentegrenzen;
- Faciliteer en ondersteun lokale groene initiatieven bij de ontwikkeling en uitvoering van hun plannen;
- Zet in op een groenblauwe dooradering van het agrarische landschap; aanleg en herstel van kleine landschapselementen en natuurvriendelijk beheer van landbouwpercelen, bermen en oevers. Dit draagt bij aan een aantrekkelijk en natuurrijk landschap.

## 5. Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert. De zomers worden steeds heter, de winters warmer en natter. Dit zorgt voor een grotere piekafvoer (met name in de winter) met hogere rivierwaterstanden en een toenemend overstromingsrisico, vaker wateroverlast langs kleinere beken doordat de intensiteit van hevige regenbuien verder toeneemt (vooral in de zomer), toenemende problemen bij de afvoer van stedelijk water (rioleringen) door de heviger buien, afnemende waterkwaliteit door de stijging van de watertemperatuur (gevaar voor blauwalg en botulisme), meer en langere perioden van hitte en droogte met gevolgen voor de stedelijke leefomgeving (hittestress) en droogteschade voor landbouw en natuur. Al deze veranderingen kunnen voor grote problemen zorgen als we ons hier niet tijdig op voorbereiden en ons aanpassen.

### Concrete aanbevelingen:

- Formuleer een strategie voor ruimtelijke adaptatie om de omgeving klimaatbestendig en water-robuust in te richten;
- Draag er zorg voor dat alle gemeentelijke ruimtelijke ingrepen integraal worden getoetst op hun klimaatbestendigheid. Koppel “klimaat-robuuste” maatregelen aan andere voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen en neem ze mee in de reguliere werkzaamheden, zoals beheer en onderhoud. Bijvoorbeeld maatregelen voor meer groen en maatregelen die het waterbergend vermogen vergroten;
- Vergroot – samen met andere partijen – het bewustzijn onder burgers, bedrijven en organisaties, zodat zij zelf maatregelen gaan treffen in hun eigen leefomgeving;
- Stimuleer vergroening van tuinen in stedelijk gebied zodat verdere verstening voorkomen kan worden.

## 6. Verantwoorde groeninrichting en -beheer

De gemeente onderhoudt veel groenelementen, bermen, slootkanten en greppels. De laatste jaren wordt hierop in veel gemeenten bezuinigd, waardoor het groenbeheer vaak niet meer ecologisch verantwoord wordt uitgevoerd en de groeninrichting versobert waardoor het landschap minder aantrekkelijk wordt. Een verantwoorde groeninrichting en zorgvuldig beheer zijn echter belangrijk voor de kwaliteit van de leefomgeving, de biodiversiteit, een aantrekkelijk landschap, toeristisch-recreatieve aantrekkelijkheid en klimaatadaptatieve maatregelen. Het vergroot de lokale biodiversiteit omdat een groot aantal dier- en plantensoorten hiervan profiteert. In ecologisch beheerde groenelementen vinden ook natuurlijke vijanden van plaaginsecten een habitat, waardoor op de akkers minder

gewasbeschermingsmiddelen nodig zijn. Dit is weer goed voor zowel de portemonnee van de boer als het milieu. Daarnaast dragen bloemrijke bermen, dijken en slootkanten ook bij aan de esthetische kwaliteit van het landschap. Zo levert ecologisch bermbeheer tevens een waardevolle bijdrage aan de toeristische aantrekkelijkheid van gebieden.

Ecologisch verantwoord groenbeheer vraagt niet persé om een grotere onderhoudslast.

Concrete aanbevelingen:

- Richt het groenbeheer zoveel mogelijk op behoud en herstel van de biodiversiteit, bijvoorbeeld door gefaseerd maaien, en op de aanleg van bloemenweiden en gevarieerde struwelen, zodat soorten als wilde bijen, hommels, vlinders, vogels en zoogdieren voldoende voedsel en beschutting vinden;
- Evaluer gezamenlijk met inwoners en natuur- en milieugroepen hoe het beheer meer ecologisch verantwoord kan zonder dat dit direct moet leiden tot hogere kosten;
- Stimuleer dat particulieren hun groen op ecologische wijze, dus zonder bestrijdingsmiddelen, onderhouden.

## **7. Een natuur- en milieuvriendelijke landbouw**

De agrarische sector is de grootste grondgebruiker in onze provincie. Daarmee is het een belangrijke economische drager, maar de landbouw heeft ook een grote impact op de omgeving, zoals aantasting van landschap, stankoverlast, fijnstof- en ammoniakuitstoot en achteruitgang van de biodiversiteit.

De intensieve veehouderij staat voor grote duurzaamheidsopgaven. Volgens het manifest “Evenwichtige Veehouderij Ontwikkeling Limburg” moet de veehouderij in onze provincie in 2025 een lust voor haar omgeving zijn. Om dit te kunnen bereiken, moet nog veel gebeuren. Naar verwachting zal alleen investeren in schone stalsystemen niet voldoende zijn om de doelstellingen te bereiken. Minimaal een stand-still wat betreft het aantal dieren (varkens, kippen) lijkt onvermijdelijk om op termijn aan de milieunormen te kunnen blijven voldoen.

Voor een vitale grondgebonden agrarische sector is het zinvol om agrariërs te wijzen op de vele voordelen van het beter aanpassen van het grondgebruik aan onderliggende natuurlijke processen. Dit levert namelijk tal van voordelen op voor natuur en milieu, maar ook voor de agrariër zelf. Het beter aanpassen aan natuurlijke processen vergt minder intensieve bewerking van het land en zorgt bijvoorbeeld voor een betere waterhuishouding, minder noodzaak voor gebruik van bestrijdingsmiddelen en een hoger organisch stofgehalte.

Concrete aanbevelingen:

- Maak u - samen met de agrariërs - sterk voor verduurzaming van de bedrijven;
- Waarborg dat nieuwvestiging, uitbreiding of wijziging van intensieve veehouderij gepaard gaat met een goede landschappelijke inpassing;
- Maak in overbelaste gebieden een concreet stappenplan om de veehouderij in 2025 een lust voor haar omgeving te laten zijn;
- Stimuleer boeren om natuurinclusief te produceren;
- Maak passend beleid voor Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB);
- Wijs locaties aan waar ruimte gegeven wordt voor nieuwe initiatieven en saneer waar mogelijk andere locaties in kwetsbare landschappen.

---

## 8. Energietransitie

De bestaande voorraden fossiele brandstoffen raken op termijn op en vervuilen het milieu. Met het oog op de klimaatverandering en de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen is een ingrijpende energietransitie noodzakelijk. Deze bestaat enerzijds uit een forse besparing op het gebruik van energie en anderzijds uit een sterke toename van het aandeel duurzaam opgewekte (= hernieuwbare) energie.

Energiebesparing is het meest kostenefficiënt en levert de nodige regionale werkgelegenheid op. Hoe meer energie wordt bespaard, des te geringer de opgave is voor het opwekken van (hernieuwbare) energie. In de gebouwde omgeving zijn volop kansen om te komen tot aanzienlijke energiebesparingen. De gemeente heeft een belangrijke sturende, stimulerende en faciliterende rol hierin.

De transitie naar een duurzame samenleving vraagt naast een serieuze inspanning van de gemeente op het gebied van energiebesparing ook om een veel meer duurzame energieopwekking dan nu het geval is. De opwekking van duurzame (=hernieuwbare) energie heeft een grote ruimtelijke impact en vraagt om veel ruimte. Er ligt een belangrijke taak bij de gemeente om ervoor te zorgen dat zij in haar energiebehoefte kan voorzien door middel van 100 % duurzaam opgewekte energie.

Niet elke gemeente zal deze energie op eigen grondgebied kunnen opwekken zonder (grote) schade aan natuur en landschap en de leefomgeving van haar burgers. Mocht de benodigde duurzame energie niet volledig op gemeentelijk niveau opgewekt kunnen worden zonder significante schade aan leefklimaat, natuur of landschap, dan zou samen met de omliggende gemeenten, provincies of zelfs de omringende landen bekeken dienen te worden waar deze energie dan wel duurzaam opgewekt kan worden.

### Concrete maatregelen energiebesparing:

- Geef zelf het goede voorbeeld door in eigen gebouwen (onderwijsgebouwen, gemeentehuis, kantoren, enz.) energiebesparende maatregelen te nemen;
- Zorg voor versnelde renovatie van vaak verouderde openbare verlichting en verkeersregelinstallaties, door deze te voorzien van slim energiemanagement en energiezuinige (led) verlichting;
- Stimuleer bewoners om energiebesparende maatregelen te nemen, bijvoorbeeld door voorlichting en het opzetten van een energieloket. Bij voorkeur doet de gemeente dit in samenwerking met de lokale energiecoöperatie;
- De gemeente geeft prioriteit aan de handhaving van de energiebesparingsverplichting in de Wet milieubeheer. De Wet milieubeheer verplicht bedrijven en instellingen (waaronder industrie, vastgoed en agrosectoren) om energiebesparende maatregelen uit te voeren, die zich in 5 jaar of minder terugverdienen.

### Concrete maatregelen duurzame energieopwekking:

- Stel heldere doelen voor wat betreft de opwekking van duurzame energie op eigen gemeentelijk grondgebied en maak inzichtelijk welke ruimte daarvoor nodig is;
- Zoek samen met de regiogemeenten naar goede locaties voor het opwekken van duurzame energie en stel het energiebeleid op elkaar af. Dit geldt voor zowel wind, zon, water, biomassa als geothermie;
- Zorg voor een duidelijk ruimtelijk kader, waardoor duurzame energieopwekking mogelijk gemaakt wordt;

- Stel als eis bij het verlenen van (bouw)vergunningen dat de dakconstructies van nieuw te bouwen panden geschikt zijn voor het plaatsen van zonnepanelen;
- Communiceer richting burgers over de ruimte die duurzame energieopwekking vraagt, en over de noodzaak om ook op eigen gemeentelijk grondgebied te zoeken naar locaties voor duurzame energieopwekking;
- Faciliteer (de oprichting van) lokale energiecoöperaties.

## 9. Een robuust en duurzaam mobiliteitsnetwerk

Limburg vervult door haar ligging een belangrijke positie voor de rest van ons land alsook voor vervoer richting Duitsland en België. Dat betekent in de smalle corridor, die onze provincie is, veel doorgaand verkeer naast lokaal- en bestemmingsverkeer. Mobiliteit is van belang voor de Limburgse economie en voor deelname van burgers aan het maatschappelijk leven (werk, recreatie, sociale contacten). Maar verkeer gaat ook gepaard met luchtvervuiling, lawaai, versnippering van natuur, verkeersslachtoffers en doodgereden dieren. Het is de uitdaging om onze provincie voldoende bereikbaar en tegelijkertijd voldoende leefbaar te houden, met schone lucht en aantrekkelijke openbare ruimten. De gemeente kan hierbij een belangrijke rol vervullen.

### Concrete aanbevelingen

- Zorg er in het ruimtelijk ordeningsbeleid voor dat veel publiek-aantrekkelijke functies (kantoren, vergadercentra, enz.) dichtbij OV-knooppunten gesitueerd worden;
- Zorg voor een optimale fietsinfrastructuur en een hoogwaardig fietsnetwerk: comfortabel, veilig en snel;
- Zet in op een volledig dekkende laadinfrastructuur voor elektrische auto's en op het vergroenen van het eigen wagenpark door over te schakelen op 100% elektrische auto's.

## 10. Voldoende handhaving

Handhaving heeft vaak onvoldoende prioriteit bij overheden. Goede handhaving is echter essentieel voor veilige, mooie en leefbare steden, dorpen en plattelandsgebieden. Tevens versterkt een juiste handhaving het vertrouwen van de burgers in de overheid en de naleving van wet- en regelgeving.

### Concrete aanbevelingen:

- Vergroot de capaciteit om voldoende handhavend op te treden wanneer er overtredingen plaatsvinden van de bouw-, milieu- en ruimtelijke wet- en regelgeving;
- Treedt handhavend op tegen de verplichtingen t.a.v. luchtwassers. Uit onderzoek van de Zuidelijke Rekenkamer blijkt dat veel agrariërs in Brabant de luchtwassers niet aanzetten;
- Zorg ervoor dat bermen, slootranden en andere waardevolle groenelementen in het landschap niet voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor ze bestemd zijn;
- Kom in actie wanneer bermen en landschapselementen sluipenderwijs en illegaal worden omgevormd voor agrarische functies;
- Informeer initiatiefnemers en burgers actief over de beschermingsregels uit de wet- en regelgeving waaronder de nieuwe Wet natuurbescherming (soortenbescherming, gebiedsbescherming).